

31 You shall guard My commandments and do them; I am HASHEM. 32 You shall not defile My holy Name, and I shall be sanctified among the Children of Israel; I am HASHEM Who sanctifies you,

לא ושמרתם מצותי ועשיתם אתם
לב אני יהוה: ולא תחללו את-
שם קדשי ונקדשתי בתוך בני
ישראל אני יהוה מקדשכם:

33 Who takes you out of the land of Egypt to be a God unto you; I am HASHEM.

לב המוציא אתכם מארץ מצרים
להיות לכם לאלהים אני יהוה:

①
EMOR

②
RASBI

32. YOU SHALL NOT DEFILE - by violating My words - intentionally. From the implication of that which it says, "you shall not defile," I can infer that the opposite state, God's sanctification, will exist, if there is no defilement. Why then does the verse say explicitly, "and I shall be sanctified"? It means, surrender yourself, and sanctify My Name.⁴ One might be able to think on the basis of this verse that there is an obligation to submit to death rather than to violate a commandment of the Torah even in the presence of a single individual.⁶ To teach us otherwise, the verse says, "among the Children of Israel," which implies many witnesses to the sin.⁶ And when he surrenders himself, on condition to die, i.e., with the understanding that he might die, for whoever surrenders himself on condition of the miracle, i.e., with the understanding that God will miraculously save him, will have no miracle performed for him. For so have we found concerning Hananiah, Mishael, and Azariah, that they did not surrender themselves on condition of the miracle, as it says, "and if not, i.e., if He will not save us, let it be known to you, O King, etc." They said, "Whether He saves us or He does not save us, let it be known to you, etc."¹¹

③

(לב) ונקדשתי וגו'. אמר רב אדא בר אהבה, מניין שאין היחיד אומר קדושה קציה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, מאי משמע, אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתוב התם (פ' קרח) הברדלו מתוך העדה הזאת, מה להלן עשרה אף כאן עשרה קציה [ברכות כ"א ב'] .

ונקדשתי בתוך בני ישראל. כתיב הכא בתוך בני ישראל וכתוב התם (פ' מקץ) ויבאו בני ישראל בתוך הבאים, מה התם בני ישראל עשרה אף הכא בני ישראל עשרה [מכאן לדבר שבקדושה שאין אומרים בפחות מעשרה] [ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג]. ונקדשתי בתוך בני ישראל. עיין לעיל בפ' אחרי בפסוק וחי בהם וצרף לכאן. בתוך בני ישראל. א"ר יעקב א"ר יוחנן, אין פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם, פשיטא ישראלים בעינן דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל, היו תשעה ישראלים ועובד כוכבים אחד מהו, תא שמע, כתיב הכא בתוך בני ישראל וכתוב התם (פ' קרח) הברדלו מתוך העדה הזאת, מה להלן עשרה ישראל אף כאן עשרה מישראל קציה [סנהדרין ע"ד ב'] .

A
B

④

MESHECH
CHOCHMA

קבורתו)² ועיין אור שמח הלכות רוצח בזה.³ ומזה יתפרש המכילתא. פרשת יתרו (פרשה א. אמר ר' יהושע בן קרחה: בא וראה כמה גדולה מילה, שכל זכויותיו של משה לא עמדו לו בשעת דחקו, כשאמר לו המקום לך הוצא את עמי בני ישראל ממצרים, ועל שנתעצל במילה שעה אחת ביקש המלאך להרגו שנאמר "ויהי בדרך במלון וגו'", רבי יוסי אומר) חס ושלום לאותו צדיק שנתרשל במילה שעה אחת, אלא דרש משה קל וחומר:⁴ ימול ויצא הרי סכנת נפשות. פירוש, דמה להצלת הרבים,⁵ אמר לו השם יתברך "כי מחו כל האנשים (המבקשים את נפשך) ואיגו מחוייב להכניס עצמו בסכנה, כל שכן שמילה⁶ שהוא על התינוק לבד, שאיגו דוחה סכנת נפשות,⁸ וברור מאוד.

ד, יט (ויאמר ה' אל משה במדיו) לך שוב מצרימה, כי מתו כל האנשים. המבקשים את נפשך. מוכח דאם היו חיים המבקשים את נפשו לא היה צריך לילך להוציא בני ישראל ממצרים, אף על פי שכל ישראל צריכים אליו, איגו צריך להכניס עצמו בסכנה. ומזה יצא לרבינו במשנה (מכות ב, ז) שהגולה לעיר מקלט: (ואיגו יוצא לא לעדות מצוה, ולא לעדות ממון, ולא לעדות נפשות) ואפילו ישראל צריכים לו ואפילו שר צבא ישראל כיוצא בן צרויה - איגו יוצא (משם לעולם שנאמר (במדבר לה, כה) "אשר נס שמה", שם תהא דירתו, שם תהא מיתתו, שם תהא

5

to follow them; I am HASHEM, your God.
You shall observe My decrees and My judgments, which man shall carry out and live by them — I am HASHEM.

לְלַכַּת בְּהֵם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֲדָם וְחֵי בְהֵם
אֲנִי יְהוָה:

ACHAAEI
MOT

וחי בהם. תניא, מניין לפקוח נפש שרוחה את השבת, אמר רב יהודה אמר שמואל, דכתיב ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ולא שימות בהם^(א) [יומא פ"ה ב'].

A
B

וחי בהם. תניא, א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק, נמנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד, כל עבירות שבתורה תיין מעבודה כוכבים וגל"ע ושפיכות דמים אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג [מאי טעמא; וחי בהם — ולא שימות בהם]^(ב) [סנהדרין ע"ד א']. וחי בהם. אמר רבא, לא תשתחוה לללם ולא תעבדם (פ' יתרו) הכל היו בכלל, וכשפרט לך הכתוב וחי בהם ולא שימות בהם — יצא אונס, והדר כתיב (פ' אמור) ולא תחללו את שם קדשי, אפילו באונס, הא כיצד, כאן בצינעא כאן בפרהסיא^(ג) [ע"ז ג"ד א']. וחי בהם. א"ר לוי, כתיב ושמרתם את חקתי. ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם — ואין מאור עיניו של אדם חוזר אלא לאתר ארבעים יום^(ד) [ירושלמי תענית פ"ד ה"ה].

TZITZ ELIEZER (6)

תיקון המדינה וצורך הנהגתה ע"ש. והיינו כהמשפט כהן. ב) בשו"ת שם אריה מבעל ערוגת הכושם על יו"ד חיו"ד סי' כ"ז מסביר, שהוא מפני מנהגו של דבר, וזה צורך העולם, ולכן כותר לרדת למלחמה אע"פ דהוי דאי סכנה, ומותר אף במלחמת הרשות ע"ש, והיינו כהנצי"ב ז"ל.

אויסיף להזכיר מה שמצינו בספר שו"ת אמרי אש חיו"ד סי' ג"ב שנשאל, אם מותר למצוא גבר אשר בעד רצי כסף יתפוך ללכת אל הצבא, (ועי'ן ישוחרר אחר שרוצים בשיחרורו). באשר כן נהגו בהונגריא וכן במדינות פולין, ואינו פוצה פה לאסור, ובתוך דברי חשובתו מבאר, דתיצא למלחמה מדעת עצמו אין דינו כמאבד עצמו לדעת ח"ו דא"כ ה' מלחמת רשות כמוסר עצמו לסכנה ועובר על גשמרתם, ולא ה' אדונינו דוד המע"ה מרבה במלחמת הרשות וכו', ימשמע מן הסתם אע"פ שאין אורים ותומים כמו בבית שני שחסרו אור"ת, ואף גם בזמן שהי' אור"ת לא יצאו מספק סכנה הרי כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו, וכן בזמן בית שני נראה דלא נמנעו מלכי בית חשמונאי הכשרים מלצאת למלחמה לרווחה עי"ש.

בהיות וכן שלמדנו מהאמור דמלחמה שאני, מסתבר לומר, דכשם שאי אפשר ללמוד מהמותר במלחמה שיהא מותר גם למקום אחר, כך אי אפשר גם ללמוד מהאסור במקום אחר שיהא אסור גם גבי מלחמה, זאת אומרת, דכשם שהכלל של וחי בהם לא חל במלחמה, כך מסתבר לומר שגם הכלל של: וחי אחיך עמך, שדורשים חייך קודמיהם, ג"כ לא חל במלחמה, אלא כל אנשי המלחמה כאיש אחד מחויבים למסור כאוי"א את נפשם. בעד הצלת חייו של משנהו. וגם דבר זה נכנס ג"כ בכללי הלכות צבור, ובגדר הנהגת המדינה ותקנתה.

למדנו מזה שהמלכות או הכח השולט בעם ואתראי לבטחוינו רשאי להכניס עם רב לסכנת מלחמה, ואפילו במלחמת הרשות, שהיא, כפי שמגדירה הרמב"ם בפ"ה ממלכים ה"א: — המלחמה שנלחם המלך עם שאר העמים כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו. [אמנם בכל צד"ד שיהיה המגמה והמחשבה כדי להרים דת האמת למלאות העולם צדק ולשבור ורוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה' וכדמבאר הרמב"ם בפ"ד ממלכים ה"י יצו"ש].

הנצי"ב ז"ל בפירושו עה"ת (בבראשית ט"ה) מסביר ענין זה, וכוללו בפ"י הכתוב: "מיד איש אחיו אדוניש את נפש האדם", וז"ל: פירש הקב"ה אימתי האדם נענש, בשעת שראוי לנהוג באהות, משא"כ בשעת מלחמה ועת לשנוא או עת להרוג ואין עונש ע"ז כלל כי כך נוסד העולם וכדאיתא בשבועות מלכותא דקטלא חד משיחא לא גיענש, ואפי' מלך ישראל מותר לעשות מלחמת הרשות אע"ג שכמה מישראל יהרגו עי"ז עכ"ל (ויעו"ש גם בהרחב דבר).

הגדרה אחרת מגדיר בזה בספר משפט כהן (סי' קמ"ג בסוף הסימן) והוא: כי עניני הכלל במלחמות יוצאים הם מהכלל דוחי בהם שהרי גם מלחמת רשות מותרת היא ואיך מצינו היתר להכניס נפשות רבות בסכנה בשביל הרוחה, אלא דמלחמה והלכות ציבור שאני וכו' ואי אפשר ללמוד מזה למקום אחר עי"ש.

יוצא לנו מדבריהם של תנאים ואמורים, כי לפנינו שתי הגדרות והסברות על הדינים המיוחדים שישנם בזה במלחמה, והמה (א) מפני שכך ועל יסוד זה נוסד העולם. ב) מפני דהלכות צבור והנהגת המדינה שאני, זאת אומר תסוהו משום תקנת הבטחה העם והמדינה.

ומצאתי לעוד שני גאונים שקדמום להסביר בכזאת, כל אחד בנימוק אחד. והמה: (א) בשו"ת חתם סופר חתו"מ סי' מ"ד, הוא כותב להסביר דברי הגמ' בשבועות שהוכרנו, שיקרא מפני שיש בזה משום

A

B

(

e